

USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Davida Hipšra a soudců Tomáše Foltase a Lenky Krupičkové v právní věci žalobců: **a) O. S., b) K. M., c) nezl. A. M., d) nezl. S. N.**, všichni státní příslušností Ruská federace, bytem Bítovská 1227/9, Praha 4, zastoupeni Mgr. Pavlem Čížinským, advokátem se sídlem Varšavská 714/38, Praha 2, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobců proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 2. 11. 2023, č. j. 19 Az 11/2023-49,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e o d m í t á** pro nepřijatelnost.
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I.

[1] Rozhodnutím ze dne 18. 4. 2023, č. j. OAM-479/ZA-ZA12-ZA10-2022, žalovaný rozhodl, že se žalobcům neuděluje mezinárodní ochrana podle § 12 až 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“).

II.

[2] Žalobci podali proti rozhodnutí žalovaného žalobu k Městskému soudu v Praze, který ji zamítl rozsudkem ze dne 2. 11. 2023, č. j. 19 Az 11/2023-49. Rozsudek městského soudu, stejně jako zde uváděná judikatura Nejvyššího správního soudu, je k dispozici na www.nssoud.cz a soud na něj na tomto místě pro stručnost odkazuje.

III.

[3] Žalobci (dále jen „stěžovatelé“) podali proti rozsudku městského soudu kasační stížnost z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s. Stěžovatelé poukázali na skutečnost, že bývalý manžel stěžovatelky a) byl v zemi původu odsouzen na 16 do vězení, a to kvůli účasti v muslimském hnutí Hizb ut-Tahrir. Stěžovatelé byli v Rusku vystaveni pronásledování ze strany státních orgánů, pravděpodobně kvůli uvedeným aktivitám bývalého manžela stěžovatelky a). Stěžovatelé se v případě návratu do země původu obávají dalšího pronásledování. Závěr městského soudu o tom, že neexistuje

pravděpodobná přiměřenost pronásledování stěžovatelů v případě jejich návratu do země původu, není podle stěžovatelů zdůvodněný. Stěžovatelé namítali nedostatečné zkoumání změny situace v Rusku od doby prvního rozhodnutí o neudělení mezinárodní ochrany z roku 2019. Zkoumána měla být změna situace mj. i vzhledem k válce na Ukrajině, resp. vlivu války na pronásledování členů hnutí Hizb ut-Tahrir. Městský soud nereagoval na námitku ohledně toho, že stěžovatelé jsou z důvodu odsouzení bývalého manžela stěžovatelky a) exponované osoby a režim ví o jejich protiválečných postojích, případně si je po návratu rodiny do země původu rychle zjistí. Zájem ruských úřadů o stěžovatele tak lze předpokládat. Z uvedených důvodů stěžovatelé navrhli, aby Nejvyšší správní soud zrušil napadený rozsudek a věc vrátil městskému soudu k dalšímu řízení.

IV.

[4] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[5] Jednou z podmínek věcného přezkumu kasační stížnosti ve věci mezinárodní ochrany je její přijatelnost. Kasační stížnost je podle § 104a odst. 1 s. ř. s. přijatelná, pokud svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Výkladem institutu přijatelnosti se Nejvyšší správní soud zabýval například v usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS, na které pro stručnost odkazuje.

[6] Nejvyšší správní soud neshledal v posuzované věci přesah vlastních zájmů stěžovatelů ani zásadní pochybení městského soudu, které by mohlo mít dopad do jejich hmotněprávního postavení. Ustálená a vnitřně jednotná judikatura Nejvyššího správního soudu totiž poskytuje dostatečnou odpověď na uplatněné kasační námitky a stěžovatelé ve své argumentaci nevyložili žádné relevantní důvody, které by svědčily pro odklon.

[7] K tvrzené nepřezkoumatelnosti spočívající v nedostatku důvodů se v obecné rovině Nejvyšší správní soud mnohokrát vyjádřil (viz např. rozsudky ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Ads 58/2003-75, ze dne 29. 7. 2004, č. j. 4 As 5/2003-52, ze dne 18. 10. 2005, č. j. 1 Afs 135/2004-73, č. 787/2006 Sb. NSS, ze dne 14. 7. 2005, č. j. 2 Afs 24/2005-44, č. 689/2005 Sb. NSS, ze dne 25. 5. 2006, č. j. 2 Afs 154/2005-245, ze dne 17. 1. 2008, č. j. 5 As 29/2007-64). Rozhodnutí soudu je třeba považovat za nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů zejména tehdy, pokud není zřejmé, jakými úvahami se soud řídil při naplňování zásady volného hodnocení důkazů nebo při utváření právního závěru, z jakého důvodu soud považoval žalobní námitky za liché či mylné nebo proč nepovažoval právní argumentaci v žalobě za důvodnou. Meritorní přezkum rozhodnutí soudu je tak možný pouze za předpokladu, že se jedná o rozhodnutí srozumitelné, které je opřeno o dostatek relevantních důvodů, z nichž je zřejmé, proč soud rozhodl tak, jak je uvedeno v jeho výroku. Tato kritéria napadený rozsudek splňuje, neboť je z jeho odůvodnění zcela zřejmé, jakými úvahami byl při posouzení věci v rozsahu žalobních bodů městský soud veden a k jakému závěru na jejich základě dospěl. Skutečnost, že stěžovatelé se závěry městského soudu nesouhlasí, nepředstavuje důvod pro zrušení napadeného rozsudku pro jeho údajnou nepřezkoumatelnost. V této souvislosti je třeba ještě dodat, že povinnost soudu posoudit všechny žalobní námitky neznamená, že byl městský soud povinen

pokračování

reagovat na každou dílčí argumentaci uplatněnou stěžovateli a tu obsáhle vyvrátit; jeho úkolem bylo uchopit obsah a smysl žalobní argumentace a vypořádat se s ní, což může učinit i tak, že proti ní postaví vlastní ucelený argumentační systém, v jehož konkurenci námitky jako celek neobstojí (viz nálezn Ústavního soudu ze dne 12. 2. 2009, sp. zn. III. ÚS 989/08, bod 68, nebo rozsudek NSS ze dne 30. 4. 2009, č. j. 9 Afs 70/2008-130). Rovněž v tomto ohledu napadený rozsudek městského soudu plně obstojí.

[8] Stěžovatelka a) v průběhu správního řízení uvedla, že ona a její synové vyznávají islám, nejmladší dcera je zatím bez vyznání. Stěžovatelka a) nikdy nebyla členkou žádné politické strany ani skupiny, v současné době však zastává názor proti politice prezidenta Putina na Ukrajině. Zdravotní stav svůj a dětí označila za dobrý, nemají žádné vážné zdravotní problémy. Z Ruska vycestovala s dětmi dne 24. 4. 2019, a to letecky na základě českého turistického víza. K předchozím pobytům ve státech Evropské unie uvedla, že v roce 2018 podnikla šest pracovních cest do České republiky a Finska. Důvodem podání opakované žádosti o mezinárodní ochranu je strach z pronásledování ze strany ruských státních orgánů z důvodu náboženství (islám a příslušnost jejího bývalého manžela k hnutí Hizb ut-Tahrir, za což byl v Rusku odsouzen k trestu odnětí svobody na 16 let) a z důvodu zastávání politických názorů (nesouhlas s válkou Ruska proti Ukrajině). Co se týká nových skutečností a zjištění, které se objevily po 19. 12. 2019, kdy bylo vydáno rozhodnutí o předchozích žádostech, uvedla, že v mezidobí došlo v Rusku k dalšímu zhoršování lidskoprávní situace, a to zejména po napadení Ukrajiny. Dále uvedla, že její starší syn – stěžovatel b) se na internetu do určité míry zapojil do protestů proti válce na Ukrajině tím, že se na sociální síti Telegram snažil překazít zveřejňování informací podporujících válku na Ukrajině. Stěžovatel b) k tomu uvedl, že tuto činnost (spamování a blokování skupin, které podporovaly válku na Ukrajině) dělal od února do dubna 2022. Žádné vlastní komentáře k válce však nezveřejňoval. Jiným než výše uvedeným způsobem se stěžovatel b) v České republice neangažoval. S nikým z Ruska není v kontaktu. Za důvod, proč přestal spamovat, označil skutečnost, že se mu rozbil mobil a zapomněl to dělat, neměl SIM kartu a „vykašlal se na to“. Ani stěžovatelka a) se neúčastnila žádných veřejných protestních akcí proti ruské invazi na Ukrajině. Rovněž nezveřejňovala své nesouhlasné názory s válkou na Ukrajině či politikou Ruské federace na internetu, sociálních sítích. Své názory vyjadřovala pouze před příbuznými a před bývalými kolegy z práce, se kterými byla v kontaktu přes sociální síť. Kvůli tomu čelila v rámci své rodiny, jejíž část podporuje válku na Ukrajině, vážným rozepřím. Nyní svůj kontakt s příbuznými a kolegy omezila, zajímá se pouze o to, zda jsou zdraví a v pořádku, nesnaží se je přesvědčit. Obává se však, že po nuceném návratu do Ruska by tyto jejich protiválečné postoje vyšly najevo, což by stěžovatele mohlo vystavit hrozbě pronásledování či skutečnému nebezpečí vážné újmy.

[9] Nejvyšší správní soud konstatuje, že současná žádost o udělení mezinárodní ochrany je již druhou v pořadí. Poprvé požádala stěžovatelka a) o udělení mezinárodní ochrany dne 27. 4. 2019 pro sebe a nezletilé syny a dne 14. 10. 2019 jménem nezletilé dcery. Řízení o jejich žádostech bylo vedeno pod sp. zn. OAM-410/ZA-ZA11-2019. Dne 19. 12. 2019 vydal správní orgán rozhodnutí o neudělení mezinárodní ochrany, které nabylo právní moci dne 13. 1. 2020. Proti tomuto rozhodnutí podala stěžovatelka a) žalobu k Městskému soudu v Praze, kterou vzala následně zpět. Městský soud proto soudní řízení ve věci zastavil usnesením ze dne 21. 4. 2021, č. j. 16 Az 4/2020-50, a usnesením ze dne

15. 9. 2021, č. j. 16 Az 4/2020-52. Jako důvod podání této první žádosti stěžovatelka a) uvedla, že v Rusku vznikla otázka zbavení jí rodičovských práv k dětem kvůli jejímu bývalému manželovi, který se nachází ve vězení. K tomu uvedla, že ona i její děti trpěly kvůli tomu, že její bývalý manžel a jejich otec měl problémy s policií. V jejich bytě proběhlo od dubna 2015 do listopadu 2018 celkem asi 7 či 8 policejních prohlídek, a to i za přítomnosti dětí. Ty měly kvůli odsouzení otce také problémy ve škole, pro neplnění povinné školní docházky (starší syn nechodil do školy od listopadu 2018 a mladší tam nechodil vůbec) ji pak začali navštěvovat pracovníci sociální služby. Jiné potíže se státními orgány v Rusku neměla.

[10] K námitce nedostatečného zjištění skutkového stavu Nejvyšší správní soud odkazuje na svou konstantní judikaturu, např. na rozsudky ze dne 20. 11. 2003, č. j. 2 Azs 27/2003-59, ze dne 18. 12. 2003, č. j. 5 Azs 24/2003-42, ze dne 25. 3. 2015, č. j. 3 Azs 259/2014-26, ze dne 4. 8. 2015, č. j. 6 Azs 113/2015-30, či ze dne 15. 1. 2015, č. j. 7 Azs 265/2014-17. Ve vztahu ke shromážděným podkladům pak rovněž na rozsudek ze dne 4. 2. 2009, č. j. 1 Azs 105/2008-81, podle kterého musí být užitě podklady (1) relevantní, (2) důvěryhodné a vyvážené, (3) aktuální a ověřené z různých zdrojů, a (4) transparentní a dohledatelné. Žalovaný a následně městský soud při posouzení skutkového stavu vycházeli především z výpovědi stěžovatelů a) a b), z jimi doložených materiálů, z rozhodnutí o předchozích žádostech č. j. OAM-410/ZA-ZA11-ZA10-2019 a dále z informací, které žalovaný shromáždil v průběhu správního řízení ohledně politické a bezpečnostní situace a stavu dodržování lidských práv v Ruské federaci, konkrétně z Výroční zprávy Human Rights Watch 2023 - Ruská federace ze dne 1. 3. 2023, z Informace OAMP - Ruská federace - Bezpečnostní a politická situace v zemi ze dne 8. 3. 2023, z Informace Agentury Evropské unie pro azyl (EUAA) - Ruská federace - Zacházení s protestujícími demonstranty, novináři a ochránci lidských práv od invaze na Ukrajinu ze dne 2. 6. 2022, z Informace OAMP - Ruská federace - Situace navrátilců do Ruské federace po krátkodobém či dlouhodobém pobytu v zahraničí ze dne 31. 10. 2022, ze zprávy Mezinárodní organizace pro migraci (IOM), červenec 2022 - Přehled údajů o zemi za rok 2021 - Ruská federace a z Informace OAMP - Ruská federace - Novela zákona o občanství a odejmutí občanství ze dne 17. 2. 2023. Dále vycházeli z Informací OAMP - Ruská federace - Prověření konkrétního účtu na sociální síti Telegram ze dne 21. 2. 2023 a ze dne 14. 3. 2023 a z Informace OAMP - Ruská federace - Prověření konkrétní chatové skupiny na sociální síti Telegram ze dne 9. 3. 2023. Uvedené podklady splňují výše jmenované podmínky a na jejich základě byl skutkový stav zjištěn dostatečně pro posouzení věci ve smyslu citované judikatury.

[11] V případě stěžovatelů bylo nutné vyhodnotit, zda jednání státních orgánů vůči nim lze považovat za pronásledování kumulativní povahy v důsledku opatření působících psychický nátlak. Z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 10. 2006, č. j. 2 Azs 66/2006-52, č. 1066/2007 Sb. NSS, vyplývá, že újma hrozící žadateli o azyl v důsledku opatření působících psychický nátlak jistě nemusí být obdobně závažná jako újma spočívající v ohrožení života nebo svobody, musí však být s nimi aspoň typově srovnatelná. Nepostačí tedy, půjde-li o pouhou sérii subjektivně nepříjemných úkonů, zdůvodněných akceptovatelným veřejným zájmem, pokud ve svém celku nedosáhnou takové intenzity a systematickosti, že u dotčené osoby ve zcela zásadní míře objektivně snižují kvalitu životního prožívání, berou životní perspektivu a vyvolávají silný pocit

pokračování

celkové bezvýchodnosti a beznadějnosti situace. Tak jistě nelze vnímat jednání státních orgánů vůči stěžovatelům v nyní posuzované věci. Nejvyšší správní soud nepochybně, že situace ohledně dodržování základních lidských práv v Rusku je problematická. V této souvislosti však odkazuje na rozsudek ze dne 21. 7. 2005, č. j. 3 Azs 303/2004-79, kde uvedl: *„Pokud žadatel o udělení azylu není vystaven žádnému pronásledování nebo diskriminaci z azylově relevantních důvodů, resp. nemá z takového pronásledování nebo diskriminace odůvodněný strach, popř. takové skutečnosti ve správním řízení vůbec netvrdí, pak nesplňuje podmínky pro udělení azylu ve smyslu § 12 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění zákona č. 2/2002 Sb., a to i přes skutečnost, že pochází ze země s nedemokratickým a autoritativním režimem, který zásadním způsobem diskriminuje a potlačuje opozici, resp. osoby zastávající politicky odlišné názory.“* Rovněž lze poukázat na rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 4. 2002, sp. zn. 6 A 709/2001, v němž je uvedeno, že *„azyl jako právní institut není (a nikdy nebyl) universálním nástrojem pro poskytnutí ochrany před bezprávím, třeba i surovým, hrubým, těžce postihujícím jednotlivce nebo i celé skupiny obyvatel. Důvody pro poskytnutí azylu jsou zákonem přesně vymezeny, jsou poměrně úzké a nepokrývají celou škálu porušení lidských práv tak, jak jsou v různých listinách a chartách tato práva uznávána.“* Městský soud tedy zcela správně uzavřel, že stěžovatelé ve vlasti před svým odchodem nečelili žádným azylově relevantním problémům, ani nebyli vystaveni jednání, které by bylo možné označit jako pronásledování ve smyslu zákona o azylu.

[12] Jestliže stěžovatelé vyjádřili obecnou nedůvěru v justiční systém v zemi jejich původu, k tomu Nejvyšší správní soud připomíná, že podle konstantní judikatury pouhou nedůvěrou občana ve státní instituce ve vlasti nelze podřadit pod důvody pro udělení mezinárodní ochrany (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 3. 2004, č. j. 5 Azs 7/2004-37, a ze dne 21. 11. 2003, č. j. 7 Azs 13/2003-40). V rozsudku ze dne 11. 3. 2004, č. j. 6 Azs 8/2003-43, Nejvyšší správní soud konstatoval, že *„neučinil-li stěžovatel žádné kroky k využití všech prostředků, které právní řád v zemi jeho původu k ochraně práv a svobod poskytuje, nelze učinit závěr, že mu taková ochrana nebyla poskytnuta, případně, že by mu sice byla poskytnuta, ale neúčinně“*.

[13] Pokud jde o změnu situace v Rusku a s tím související obavu stěžovatelů z potíží, které by mohli mít v případě návratu do země původu kvůli svým proukrajinským názorům, Nejvyšší správní soud souhlasí s městským soudem i žalovaným v tom, že vzhledem k charakteru a intenzitě vyjadřování nesouhlasu stěžovatelů a) a b) s ruskou invazí na Ukrajině (viz bod 8 tohoto usnesení), kdy o tomto nesouhlasu nejsou k osobám stěžovatelů přímo dohledatelné žádné důkazy, není důvod předpokládat vyšší zájem ruských státních orgánů o rodinu stěžovatelů, není tak možno hovořit o odůvodněné obavě z pronásledování v případě jejich návratu do vlasti. Stěžovatelé nejsou osobami, na které by měly ruské bezpečnostní složky důvod se více zaměřit a snažit se je po návratu do vlasti nějak postihovat. V této souvislosti městský soud správně poukázal rovněž na skutečnost, že s bývalým manželem stěžovatelky a), který byl zatčen již v roce 2015, stěžovatelé nejsou v žádném kontaktu, oni sami k hnutí Hizb ut-Tahrir nepatřili a nepatří, s touto organizací neměli nikdy nic společného, nebyli a nejsou ani v současné době zapojeni do její činnosti. Stěžovatelé vyznávají islám, což je v Rusku povolené, navíc se jedná o druhé nejrozšířenější náboženství. Není proto přiměřeně pravděpodobné, že by v důsledku války s Ukrajinou se měla situace stěžovatelů v souvislosti s odsouzením bývalého manžela stěžovatelky a) změnit.

[14] Na závěr Nejvyšší správní soud pro úplnost dodává, že prostřednictvím azylového řízení nelze žádat o legalizaci pobytu v České republice, neboť pro takový účel obsahuje právní řád České republiky jiné nástroje, konkrétně instituty podle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 11. 2004, č. j. 7 Azs 117/2004-57). Stěžovatelé si nemohou zvolit využití institutů zákona o azylu namísto institutů zákona o pobytu cizinců, neboť mezinárodní ochrana je specifický institut sloužící jako štít lidem, kteří byli ve své vlasti pronásledováni či ohroženi vážnou újrou, nikoli univerzálním nástrojem pro legalizaci pobytu. Právě instituty právní úpravy pobytu cizinců na území České republiky jsou určeny pro případy tohoto druhu, když stěžovatelé ve správním řízení sami uvedli, že usilují o legální pobyt v České republice. Pokud mají stěžovatelé zájem setrvat v České republice a žít zde, je třeba, aby o to usilovali prostřednictvím institutů zákona o pobytu cizinců.

[15] S poukazem na shora uvedené důvody Nejvyšší správní soud odmítl kasační stížnost jako nepřijatelnou podle § 104a s. ř. s.

[16] O náhradě nákladů řízení soud rozhodl podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterých, nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl (k tomu srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 3. 2021, č. j. 8 As 287/2020-33, část III. 4., usnesení téhož soudu ze dne 13. 5. 2021, č. j. 9 Azs 32/2021-32). Stěžovatelé nebyli v řízení o kasační stížnosti úspěšní, proto nemají právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému, jemuž by jinak právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti příslušelo, soud náhradu nákladů řízení nepřiznal, protože mu v řízení o kasační stížnosti nevznikly žádné náklady nad rámec běžné úřední činnosti.

P o u č e n í: Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 27. června 2024

David Hipšr
předseda senátu